
R a s p r a v e

Katolički bogoslovni fakultet u Splitu
e-mail: juraj.brkan@st.t-com.hr

UDK: 262.14 : 384
Pregledni znanstveni rad
Primljeno 5/2009.

UPIS KLERIKA ILI INKARDINACIJA

Juraj Brkan, Split

Sažetak

U ovom smo radu pravno-egzegetskom metodom obradili drevni crkveni institut inkardinacije-ekskardinacije klerika što je s nekim izmjenama prihvatio i zakonodavac u važećem Zakoniku iz 1983. godine u kan. 265-272, imajući u vidu zakonodavstvo Crkve tijekom povijesti te odredbu II. vatikanskog sabora izraženu u dekretu Presbyterorum Ordinis, br. 10. Najprije smo donijeli kratak povijesni osvrt instituta inkardinacije. Budući da je u Crkvi izričito zabranjeno postojanje klerika bez "poglavara" ili lotalica, zakonodavac je donio precizne odredbe o formalnoj i posljedičnoj inkardinaciji, o inkardinaciji "ipso iure" te o uvjetovanoj inkardinaciji. S Drugim vatikanskim saborom prelazak klerika iz jedne partikularne Crkve u drugu postaje lakši, uz točno nabrojane zakonske odredbe, koje se opravdavaju pastoralnim razlozima, posebno zbog manjka klera u pojedinim partikularnim Crkvama gdje se klerici trebaju više osjećati klericima koji bi se trebali brinuti za opću Crkvu. Na kraju smo upozorili na zakonsku odredbu prema kojoj dijecezanski upravitelj ne može dati nekom kleriku inkardinaciju osim uz neke, pravno predviđene, uvjete.

Ključne riječi: klerik, lotalica, inkardinacija, ekskardinacija, partikularna Crkva.

UVOD

Upisivanje klerika u određenu dijecezu (biskupiju) ili redovničku zajednicu stari je crkveni institut koji je prihvatio i Zakonik iz 1983. godine. Pripadnost klerika nekoj crkvenoj strukturi razlikuje se od pripadnosti laika nekoj partikularnoj Crkvi. Dok pripadnost laika nekoj partikularnoj Crkvi ovisi o mjestu prebivališta ili boravište, dotle se pripadnost klerika nekoj crkvenoj strukturi dobiva inkardinacijom, tj. upisom u nju. Tako zakonodavac, naime, u poglavlju drugom, druge knjige Zakonika iz 1983. govori o upisu klerika ili inkardinaciji. U Zakoniku iz 1917. kan. 111, § 1. bilo je propisano da svaki klerik mora pripadati ili nekoj biskupiji (*alicui dioecesi*) ili nekoj redovničkoj zajednici (*vel alicui religioni*), te da nikako ne smije biti klerik lotalica.¹ Inkardinacija je institut crkvenoga prava od davnine. Ona ide za tim da se uz nadzor klerika može voditi bolja briga o posvećenim službenicima – klericima, bilo ekonomski bilo disciplinski bilo duhovno, što se lakše čini kada klerici preko upisa poznaju svojega poglavara; u tom smislu crkveni zakonodavac zabranjuje postojanje klerika lotalica, ili bezglavog klerika odnosno onoga bez poglavara (glave). Klerik treba biti upisan u neku strukturu koju je Crkva priznala i može upisati klerike kao svoje članove; isto tako, pomoću instituta inkardinacije klerici poznaju svoje obveze i prava, ne samo unutar opće Katoličke crkve (Crkveni zakonik) nego i u svojim partikularnim Crkvama ili pojedinim crkvenim strukturama gdje postoji određeno partikularno pravo koje poštuje načelo supsidijarnosti i autonomije. Reći ćemo da je inkardinacija upis klerika u posebnu od Crkve priznatu crkvenu strukturu koja ih može, prema pravnim propisima, upisati.

¹ U ovom smo se radu najviše služili kanonistom L. Sabarese, *I fedeli costituiti popolo di Dio*, commento al Codice di Diritto canonico, Libro II, parte I, Manuali, Urbaniana university press, Città del Vaticano, 2000., str. 89-96. Usp. još N. Škalabrin, *Božji narod*, Đakovo, 2009., str. 31-34. Za Zakonik iz 1917. vidi: A. Crnica, *Kanonsko pravo katoličke Crkve*, sv. 2. *Osobno i stvarno pravo, ulomak 1, Hijerarhija katoličke Crkve*, Šibenik, 1941., str. 18: "Crkva hoće da osigura s jedne strane dostojno i nepomućeno obavljanje službe Božje, a s druge strane pristojno uzdržavanje svojih službenika. Stoga je još od početka nastojala oko stalnosti svojih službenika." Prijevod kan. 111-117. iz Zakonika iz 1917. koji su uglavnom izvori za kan. 265-272. Zakonika iz 1983., vidi prvi i jedini objavljeni potpuni hrvatski prijevod: *Kodeks kanonskoga prava ureden po odredbi Sv. Oca Pape Pija X. Proglašen po nalogu Pape Benedikta XV. s predgovorom, izvorima i stvarnim kazalom stožernika Petra Gasparija, preveo Franjo Herman, priredio i uvod napisao Matija Berljak, Glas Koncila, Zagreb, 2007., str. 63-65.*

Institutu upisa ili ispisa koji se treba odvijati prema propisima prava, zakonodavac je posvetio sedam kanona (kan. 265-272). U ovom ćemo članku pravno egzegetskom metodom obraditi: upis klerika, vrste upisa, prelazak klerika iz jedne partikularne Crkve u drugu. Ovdje inkardinaciju smatramo potpunim i trajnim posvećivanjem osobe u službu partikularne Crkve gdje, npr. prezbiteri s biskupom tvore jedan prezbiterij gdje se međusobni odnosi temelje na nadnaravnoj ljubavi i apostolskoj ljubavi, sudjelujući u pastoralnom djelovanju pod biskupovim autoritetom; u ustanovama posvećenoga života i družbama apostolskoga života klerici znadu tko im je poglavar i zajednica prema čijim zakonima trebaju živjeti i djelovati.

Može se reći da je trostruka svrha inkardinacije: 1. osigurati službu klericima u korist i za potrebe određene crkvene strukture; 2. osigurati da klerici budu pod nadzorom vlastitog poglavara; 3. osigurati njihovo prikladno uzdržavanje.

1. KRATAK POVIJESNI PRESJEK CRKVE USTANOVE INKARDINACIJE

Povijesna je činjenica da je od I. do VIII. stoljeća crkvena ustanova inkardinacije bila toliko ukorijenjena da su se klerici litalice, apsolutno zaređeni, tj. oslobođeni bilo koje veze s nekom Crkvom, smatrali čak nevjernicima. Posebno se raznim odlukama crkvenih sabora željelo potvrditi usku vezu između klerika i Crkve kojoj je klerik služio. Tako:

- Nicejski sabor (325.) proglasio je ništavim "selidbu" klerika iz jedne Crkve u drugu;²

Sabor u Kalcedonu (451.) potvrdio je prethodne odredbe i zabranjuje ređenje klerika bez naslova i takvo ređenje proglašava ništavim osim u slučaju nužnosti, te je odredio kazne za možebitne prijestupnike.³

² Usp. *Prvi nicejski sabor*, 325. godine, kan. 15, De clero vagante.

³ Usp. *Kalcedonski sabor*, 451. godine, kan. 6. Posebno je ovaj sabor poznat po tome što je zabranio "apsolutno ređenje", tj. ređenje bez potrebne povezanosti s jednom partikularnom Crkvom te zahtijeva "relativno ređenje", tj. ono koje predviđa prvo povezivanje (inkorporaciju) s jednom partikularnom Crkvom. Prema "apsolutnom ređenju" Kalcedonski sabor zauzeo je stav u kan. 6., gdje je *irrita manu impositio* (usp. D. Mogavero, *I ministri sacri o chierici*, u: *Il diritto nel mistero della Chiesa*, II, seconda edizione, a cura del Gruppo Docenti di Diritto Canonico, Roma, 1990., Pontificia Università Lateranense, str. 107).

Drugi nicejski sabor, godine 787., zabranjuje upis klerika istodobno u dvije Crkve⁴ te zabranjuje kleriku da napusti vlastitu "župu" i ide u drugu, bez biskupova dopuštenja.⁵

Četvrti carigradski sabor zabranjuje kleriku odvajanje od svojega biskupa.⁶

Kako vidimo, u prvom tisućljeću crkvene povijesti stega je bila vrlo stroga, premda su se umnažali slučajevi apsolutnog ređenja, kao i prelasci iz jedne Crkve u drugu zbog pastoralnih potreba, ali uz dopuštenje biskupa.

Može se reći da se od XI. stoljeća do Tridentskoga sabora, ustalio beneficijski sustav. Feudalizam je u ono doba bio društveno uređenje i Crkva ga je prihvatila. Dopuštala su se ređenja s naslovom imovine već od Trećeg lateranskog sabora, 1179. godine,⁷ po kojemu se klerik redio s naslovom osobne nadarbine, ako se je svojom imovinom mogao uzdržavati, ili biskupske, ako je biskup trebao skrbiti o uzdržavanju siromašnijih klerika. Beneficijski sustav, povezan sa službom, oslabio je vezu između klerika i njegova biskupa; klerici su počeli tražiti biskupa koji bi im "nudio više" što je i onda imalo kao posljedicu značajnu pokretljivost klera.

Tridentski sabor želio je ukloniti takvu pokretljivost klerika te je kao uvjete za ređenje utvrdio korist i potrebu određene Crkve. Zabrinut, osim toga, zbog beneficijskog sustava, Sabor se pobrinuo za uzdržavanje klera i za vezu između klerika i njihovih biskupa. Ta stega, međutim, nije polučila željene rezultate: množili su se naslovi ređenja i inkardinacije (naslov misija, služba u dijecezi, u Crkvi...)⁸.

Zakonik iz godine 1917. prihvaća do tada važeću stegu, te određuje da je kanonski naslov ređenja (usp. kan. 974 § 1, 7°) trajan, stječe se prisegom (usp. kan. 117, 3°) i mora osigurati dolično uzdržavanje klera; i nadalje ostaje naslov službe u biskupiji, po kojemu biskup može na svrsishodan način nadzirati svoje klerike (usp. kan. 979-982). Tako je inkardinacija jedno od sredstava kontrole i nadzora i pomoću inkardinacije klerik je tješnje uključen u kleričko zajedništvo koje je podložno određenome biskupu. Prema Zakoniku iz 1983. inkardinacija je kanonski način služenja određenoj crkvenoj strukturi koja može upisati klerike.

⁴ Usp. *Drugi nicejski sabor*, 787. godine, kan. 15.

⁵ Usp. *Drugi nicejski sabor*, 787. godine, kan. 10.

⁶ Usp. *Četvrti carigradski sabor*, 869-870. godine, kan. 10.

⁷ Usp. *Treći lateranski sabor*, godine 1179., kan. 5.

⁸ Usp. Sabarese, *I fedeli costituiti popolo di Dio*, str. 90.

Drugi vatikanski sabor ima nova stajališta tako da inkardinacija nije više - ako se tako možemo izraziti - titul ređenja koliko kanonskoga služenja i drugim partikularnim Crkvama. Sabor polazi od univerzalne dimenzije svete službe te tumači da prezbiter nije povezan samo s vlastitim biskupom već i s biskupskim kolegijem (usp. *LG* 28; *PO* 7); prezbiterima je obveza brinuti se također i za sve crkve, tj. trebaju osjećati s Crkvom, u Crkvi i Crkvu kao majku kojoj trebaju pomagati na cijelom svijetu, ali uvijek prema kanonskim propisima.

Ovdje je značajan br. 10. iz *PO*, gdje je, među ostalim zapisano: "Osim toga neka se propisi o inkardinaciji i ekskardinaciji tako prerade da bi ta prastara uredba – koja i dalje ostaje na snazi – ipak bolje odgovarala današnjim pastoralnim potrebama. Gdje bi, pak interes apostolata to zahtijevao, neka se olakša ne samo prikladna raspodjela prezbitera nego neka se olakšaju i posebna pastoralna djela u korist različitih društvenih skupina, naime, djela koja valja izvršiti u nekom kraju, naciji ili bilo kojem dijelu svijeta."

Saborski nauk potvrđuje ponajprije službe nad beneficijem, to jest prvenstvo pastoralne službe koja je povezana sa svetim redom. I nadalje ostaje na snazi drevno načelo pripadnosti nekoj Crkvi, koje je prilagodljivije prema pokretljivosti klera zbog zahtjeva pastoralne službe, posebno u onim biskupijama u kojima se osjeća manjak službenika. Iz toga proizlaze neke saborske i poslijesaborske upute za suradnju između biskupa, kojima se želi pospješiti ravnomjerna distribucija klera u dijecezama.⁹ U tu svrhu osnovano je i posebno Vijeće pri Kongregaciji za kler (*ES* I, 1-5).¹⁰ Inkardinacijom se potpuno i formalno te trajno klerik obvezuje na služenje partikularnoj Crkvi, odnosno crkvenoj strukturi u koju je inkardiniran. Posebno treba imati na umu da prezbiteri zajedno s biskupom čine jedinstveni prezbiterij čiji se odnosi animiraju nadnaravnom ljubavlju i jedinstvom apostolske službe.

⁹ U Dekretu o pastoralnoj službi biskupa, br. 6, među ostalim, čitamo: "Biskupi ... neka se također pobrinu da, koliko je moguće, neki od njihovih svećenika odu u spomenute misije ili biskupije te da ondje obavljaju svetu službu doživotno ili barem na unaprijed određeno vrijeme."

¹⁰ *SACRA CONGREGATIO PRO CLERICIS, Notae directivae Postquam apostoli, de mutua Ecclesiarum particularium cooperatione promovenda ac praesertim de aptiore cleri distributione*, 25. ožujka 1980., u: *AAS*, 72 (1980), str. 343-364. Sjedište te komisije, kako je utvrđeno u Apostolskoj konstituciji *Regimini ecclesiae universae*, nalazi se pri Kongregaciji za kler.

2. ZAKONODAVAC NE DOPUŠTA KLERIKE “BEZ POGLAVARA” ILI LUTALICE

*Can. 265 - Quemlibet clericum oportet esse incardinatum aut alicui Ecclesiae particulari vel praelaturae personali, aut alicui instituto vitae consecratae vel societati hac facultate praeditis, ita ut clerici acephali seu vagi minime admittantur.*¹¹

Kan. 265 - Svaki klerik treba da bude inkardiniran ili u neku partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu, ili neku ustanovu posvećenoga života ili družbu koja ima takvu ovlast, tako da se nikako ne može dopustiti da bude klerika bez inkardinacije ili klerika lotalica.

I prema važećoj crkvenoj disciplini inkardinacija je sredstvo nadzora i kontrole¹² nad klericima. Svi klerici moraju biti negdje, prema kanonskom pravu, inkardinirani odnosno upisani, u protivnome bili bi “bezglavi”¹³ – *acephali* – ili lotalice – *vagi*. Pomoću toga drevnog instituta inkardinacije ili upisa označava se pripadnost klerika nekoj partikularnoj Crkvi, osobnoj prelaturi,

¹¹ Zakonik iz 1917. kan. 111; Papinsko povjerenstvo za vjerodostojno tumačenje kanona Zakona (dalje: CI), Odgovor. I, 1, 24. lipnja 1939. (AAS 31 [1939] 321); Dekret Drugoga vatikanskog sabora, *Presbyterorum Ordinis* (dalje: PO 10).

¹² Usp. *Commento al Codice di Diritto canonico* (a cura di Mons. Pio Vito Pinto, seconda edizione, Libreria editrice Vaticana, Città del Vaticano, 2001., str. 159).

¹³ U Zakoniku iz 1917. kan. 111, nije bilo riječi “acephali”, nego samo riječ “vagi”, a u Zakoniku iz 1983. kako vidimo zakonodavac je riječ “acephali” napisao ispred “seu vagi”. Čini nam se da je zakonodavac 1983. upotrebom dviju sličnih riječi naglasio (istaknuo) da ne smiju postojati klerici bez poglavara, tj. oni klerici koji ne bi bili upisani u neku od Crkve priznatu crkvenu strukturu. Hrvatski prevodilac u prijevodu Zakonika iz 1983. kan. 265. uopće ne prevodi latinsku riječ “acephali”, nego je tumači, tj. preveo joj je smisao u riječima “bez inkardinacije”. Iako je za ljude nezgodno reći “bezglavi”, smatramo da je “acephali” trebalo prevesti u najmanju ruku *bez poglavara*, jer, naime, klerik inkardinacijom dobiva određenoga poglavara bez kojega nijedan klerik ne može legalno, odnosno svoje glavo djelovati. J. Marević, *Latinsko-hrvatski enciklopedijski rječnik*, I. svezak, A-L, Matica hrvatska, Zagreb, 2000., str. 72. *acephalus*, i, um prevodi s bezglavan, koji nema glavu. Npr. zakonodavac u *Zakoniku kanona Istočnih Crkava* (dalje: ZKIC), kan. 359, § 1 ne spominje riječi “acephali seu vagi”, nego je kanon ovako formulirao: “Svaki klerik mora kao klerik biti pribrojen ili nekoj eparhiji ili egzarchiji ili redovničkoj ustanovi ili družbi zajedničkoga života poput redovnika ili ustanovi ili društvu koje je od Apostolske Stolice steklo pravo da sebi pribraja klerike, ili, u granicama područja Crkve kojoj je na čelu, od patrijarha uz pristanak Stalne sinode.” Ovdje riječ “ascriptus” hrvatski prevodilac prevodi s “pribrojen”. Poglavlje II. u X. Naslovu ZKIC-a nosi naslov “De ascriptione clericorum alicui eparchiae” - što je prevedeno s “Pribrajanje klerika nekoj eparhiji”. Nije samo pribrajanje ili upis u neku eparhiju nego također i u druge od Crkve u kan. 357. nabrojene strukture Istočnih katoličkih crkava.

ustanovi posvećenoga života ili družbi apostolskoga života koja ima ovlasti inkardinacije.¹⁴ Kan. 265 opisuje pojam inkardinacije te još jednom ponavlja da se nikako ne može dopustiti da bude klerika lualica (klerik bez poglavara, "bezglavi") ili klerika bez inkardinacije, to jest klerika koji nemaju *titulus* u tradicionalnom značenju upisa klerika u neku Crkvu.

Ustanove koje mogu nekoga inkardinirati jesu:

a) Partikularna Crkva, prema kanonu 266 § 1, i s njom prema kan. 368 izjednačene:

Biskupija (usp. kan. 369);

Područna prelatura (usp. kan. 370);

Područna opatija (usp. kan. 370);

Vikarijat i apostolska prefektura (usp. kan. 371 § 2);

b) Osobna prelatura prema odredbama kan. 266 § 1 i 295 § 1;

c) Ustanove posvećenoga života (dalje: UPŽ) i Družbe apostolskoga života (dalje: DAŽ), koje imaju ovlasti inkardinacije, a prema razlikama predviđenima kan. 266 § 2-3:

- u *redovničke ustanove*, kleričke i laičke ustanove dijecezanskoga i papinskog prava, inkardinira se primanjem đakonata te nakon konačnog pritjelovljenja u Ustanovu (doživotni zavjeti).

- *Družbe apostolskoga života*, za koje kan. 266 § 2 određuje da moraju biti kleričke, dijecezanskog ili papinskog prava, mogu inkardinirati samo ako imaju takvu ovlast (usp. kan. 265), osim ako konstitucije određuju drukčije, to jest ako je predviđena inkardinacija u partikularnu Crkvu;

¹⁴ Za klerička društva kojima je svrha vršenje svetoga reda, a priznaje ih kao takve crkveni autoritet te ih vode klerici, Zakonik ne predviđa za članove klerike *inkardinaciju ili ekskardinaciju klerika*, ali "(...) ništa ne priječi da oni dobiju takvu ovlast od Svete Stolice." (N. Škalabrin, *Vjernička društva*, u: Pravni vjesnik, Osijek, siječanj-lipanj 2001., str. 185.). Klerička društva djeluju prema općem i posebnom pravu te prema statutima. Statut kleričkog društva treba sadržavati: narav društva, svrha (kan. 304, § 1), duh ili duhovnost društva, strukturu upravljanja društvom (kan. 304, § 1), odredbe o upravljanju vremenitim dobrima društva (kan. 310 i 319), odredbe o obvezama i pravima članova društva, odredbe o ućlanjenju, o otpuštanju, itd. Pri izradi društva može se usporediti: M. Ivanović, *Zakon o udrugama*, Narodne Novine d.d., Zagreb, prosinac 2001. Klerici mogu biti članovi takozvanih mješovitih društava. Klerici mogu biti članovi: bratstava, udruga, pokreta, bazičnih zajednica i sličnih društava ili skupina kako privatnih tako i javnih pravnih osoba. U takvim društvima klerici će uvijek svjedočiti kleričkim načinom života i kleričkom duhovnošću. Klerik je uvijek klerik bez obzira na društvo kojeg je član. Rekli bismo, klerik je uvijek klerik! Klerik ne smije biti član društva kojega Crkva zabranjuje, posebno tajnih društava koja rovale protiv Crkve kao što su to, primjerice, masoni, karbonari ...

Za svjetovne ustanove, primanjem đakonata klerici se inkardiniraju u partikularnu Crkvu za služenje koje su promaknuti, osim ako Apostolska Stolica dopusti inkardinaciju u samu ustanovu.

3. ZAKONIK PREDVIĐA TRI VRSTE INKARDINACIJE

*Can. 266 – § 1. Per receptum diaconatum aliquis fit clericus et incardinatur Ecclesiae particulari vel praelaturae personali pro cuius servitio promotus est.*¹⁵

§ 2. Sodalis in instituto religioso a votis perpetuis professus aut societati clericali vitae apostolicae definitive incorporatus, per receptum diaconatum incardinatur tamquam clericus eidem instituto aut societati, nisi ad societates quod attinet aliter ferant constitutiones.¹⁶

§ 3. Sodalis instituti saecularis per receptum diaconatum incardinatur Ecclesiae particulari pro cuius servitio promotus est, nisi vi concessionis Sedis Apostolicae ipsi instituto incardinetur.¹⁷

Kan. 266 - § 1. Primanjem đakonata netko postaje klerik i inkardinira se u partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu za služenje koje je promaknut.

§ 2. Član koji je u redovničkoj ustanovi položio doživotne zavjete ili koji je konačno pritjelovljen kleričkoj družbi apostolskoga života primanjem đakonata inkardinira se kao klerik u tu ustanovu ili družbu, osim ako, što se tiče družbe, konstitucije određuju drukčije.

§ 3. Član svjetovne ustanove primanjem đakonata inkardinira se u partikularnu Crkvu za služenje koje je promaknut, osim ako se snagom dopuštenja Apostolske Stolice inkardinira u samu ustanovu.

Novo Crkveno pravo predviđa tri vrste inkardinacije:

- inkorporacija u neku partikularnu Crkvu primanjem ili posredstvom svetoga reda đakonata;

¹⁵ Sveta kongregacija koncila (sve do 31. 12. 1967.) (dalje: SCConc), *Rješenje*, 10. ožujka 1923. (AAS 16 [1924.] 51-55); SCConc, *Rješenje*, 14. veljače i 11. srpnja 1925. (AAS 18 [1926] 48-55); Motu proprio pape Pavla VI., *Ad pascendum* (dalje: AP), od 15. 8. 1972., br. IX.

¹⁶ Zakonik iz 1917. kan. 115, 585, 678; SCConc, *Rješenje*, 15. srpnja 1933. (AAS 26 [1934] 234-236); CI, *Odgovor*, 24. srpnja 1947.

¹⁷ Sveta kongregacija za redovnike (sve do 31. 12. 1967.) /dalje: SCR), *Odgovor*, 1952.

- konačna inkorporacija preko doživotnih zavjeta u neku kleričku ustanovu apostolskoga života posredstvom đakonata;

- inkorporacija nekoga đakona koji pripada nekoj svjetovnoj ustanovi.

Zakonodavac razlikuje prvotnu – izvornu inkardinaciju od formalno izvedene inkardinacije.

Imamo: a) prvotnu ili izvornu inkardinaciju i, b) izvedenu ili posljedičnu inkardinaciju.

a) *prvotna (izvorna) inkardinacija*: prema kan. 266 § 1, postiže se primanjem svetoga reda đakonata, tako da netko postaje klerikom i inkardinira se u partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu za služenje koje je promaknut tek primanjem đakonata;¹⁸ članovi redovničkih ustanova, svjetovnih ustanova i družbi apostolskoga života, inkardiniraju se također primanjem đakonata,¹⁹ nakon što su konačno pritjelovljeni, uz dužne razlike za članove Družbi apostolskoga života (usp. kan. 266 § 2) i članove Svjetovnih ustanova (usp. kan. 266 § 3).

b) *Formalno izvedena (posljedična) inkardinacija*

*Can. 267 - § 1. Ut clericus iam incardinatus alii Ecclesiae particulari valide incardinetur, ab Episcopo dioecetano obtinere debet litteras ab eodem subscriptas excardinationis; et pariter ab Episcopo dioecetano Ecclesiae particularis cui se incardinari desiderat, litteras ab eodem subscriptas incardinationis.*²⁰

¹⁸ Prema Zakoniku iz 1917. kan. 111, § 2 vjernik je dobivao pripadnost nekoj crkvenoj strukturi primanjem prve tonzure.

¹⁹ Drukčije mišljenje zastupa v. De Paolis, *I ministri sacri o clerici*, u: AA. Vv., *Il fedele cristiano. La condizione giuridica dei battezzati*, EDB, Bologna, 1989., str. 155, koji tvrdi: "Za ustanove međutim, u kojima postoji pripadnost i prije primanja đakonata, inkardinacija prethodi đakonatu". Ovakvo tumačenje nije u skladu sa Zakonikom; naime, prvotna inkardinacija u bilo koju Crkvu ili ustanovu, kan. 266, zahtijeva primanje đakonata, i to na način da ostane razvidna razlika između inkardinacije i pritjelovljenja. Za članove ustanova inkardinacija je povezana s konačnim pritjelovljenjem u ustanovu, ali povezanost ipak ne dopušta identifikaciju dviju pravnih ustanova. To je bilo jasno i savjetnicima koji su bili zaduženi za pripravu shema kanona i koji su potvrdili da se *radix incardinationis seu adscriptionis* zasniva na primanju reda. Usp. *Communicationes*, 3 (1971.), str. 190.

²⁰ Zakonik iz 1917. kan. 112; Sveta kongregacija konsistorijalna (do 31. 12. 1967.) /dalje: SCC), Odluka, *Magni semper*, 30. prosinca 1918. (AAS 11 [1919] 39-43); Sveta kongregacija za širenje vjere / sve do 31. 12. 1967. / (dalje: SCPF), Odluka, *Ad tuendam*, 24. listopada 1948. (AAS 41 [1948] 34-35); Pio XII., Apostolska konstitucija, *Exsul familia*, 1. kolovoza 1952. (AAS 44 [1952] 649-704).

§ 2. Excardinatio ita concessa effectum non sortitur nisi incardinatione obtenta in alia Ecclesia particulari.²¹

Kan. 267 - § 1. Da bi se već inkardinirani klerik valjano inkardinirao u drugu partikularnu Crkvu, mora od dijecezanskog biskupa dobiti potpisano pismo ekskardiacije; a jednako tako od dijecezanskog biskupa partikularne Crkve u koju se želi inkardinirati potpisano pismo inkardiacije.

§ 2. Tako dana ekskardiacija ne postiže učinak ako nije dobivena inkardiacija u drugu partikularnu Crkvu.

Drugi je način inkardiacije - upisa odlukom mjerodavnog crkvenog poglavara koji može, nakon propisnih pravnih formalnosti (pravne procedure), nekoga inkardinirati u crkvenu strukturu u koju po pravu može to učiniti. Najprije treba reći da je ekskardiacija – ispis - prestanak pripadnosti klerika nekoj partikularnoj Crkvi, osobnoj prelaturi, UPŽ ili DAŽ koje imaju ovlasti inkardiacije, te zakoniti prelazak u novu strukturu koja ima ovlasti inkardiacije. *Kan. 267 - § 2* tumači kako postupak ekskardiacije postiže učinak samo ako je dobivena druga naknadna inkardiacija.

Ta vrsta inkardiacije izvodi se putem složenog formalnog akta na različite načine koji se izvodi formalnim upravnim aktom kojim se ona dopušta pravnim postupkom kojega zakonodavac uređuje u *kan. 267*. Tu se uređuje (regulira) postupak inkardiacije samo onoga klerika koji je već inkardiniran u neku partikularnu Crkvu. Da bi upravni akt bio valjan, mora se od dijecezanskog biskupa *a quo* i onog *ad quem* dobiti potpisano pismo ekskardiacije (ispis) i inkardiacije (upis). Oba su pisma nužna: ekskardiacija-inkardiacija, naime, jedno bez drugoga ne proizvodi nikakav učinak, jer svaka nova inkardiacija zahtijeva prethodno ekskardiaciju i obrnuto; budući da se ne može imati više od jedne inkardiacije, a Crkva ne dopušta da bude neinkardiniranih klerika, na to treba uvijek pripaziti kako klerik nikada ne bi ostao lotalica ili bez poglavara – bezglavi, jer klerik koji ne bi bio negdje upisan – inkardiniran – ne bi po sebi imao kleričke obveze i prava, bio bi, rekli bismo suspendiran od svih prava i obveza osim od onih koje mu daje pravo i onda kada je, primjerice izgubio klerički stalež.

²¹ Zakonik iz 1917. *kan. 116*; SCC, Odluka, *Magni semper*, 30. prosinca 1918. (AAS 11 [1919] 39-43); SCPF, Odluka, *Ad tuendam*, 24. listopada 1948. (AAS 41 [1948] 34-35); Pio XII., Apostolska konstitucija, *Exsul familia*, 1. kolovoza 1952. (AAS 44 [1952] 649-704).

4. INKARDINACIJA IZVEDENA “IPSO IURE”

Can. 268 - § 1. Clericus qui a propria Ecclesia particulari in aliam legitime transmigraverit, huic Ecclesiae particulari, transacto quinquennio, ipso iure incardinatur, si talem voluntatem in scriptis manifestaverit tum Episcopo dioecesano Ecclesiae hospitis tum Episcopo dioecesano proprio, neque horum alteruter ipsi contrariam scripto mentem intra quattuor menses a receptis litteris significaverit.²²

§ 2. Per admissionem perpetuam aut definitivam in institutum vitae consecratae aut in societatem vitae apostolicae, clericus qui, ad normam can. 266, § 2, eidem instituto aut societati incardinatur, a propria Ecclesia particulari excardinatur.²³

Kan. 268 - § 1. Klerik koji zakonito prijeđe iz svoje partikularne Crkve u drugu, u tu se partikularnu Crkvu, pošto istekne pet godina, inkardinira po samom pravu, ako je takvu volju pismeno očitovao i dijecezanskom biskupu Crkve gostoprinstva i svojem dijecezanskom biskupu, a nijedan mu od njih u roku od četiri mjeseca pošto je primio pismo nije napismeno izrazio protivljenje.

§ 2. Doživotnim ili konačnim primanjem u ustanovu posvećenoga života ili družbu apostolskoga života, klerik koji se, prema odredbi kan. 266, § 2, inkardinira u tu ustanovu ili družbu, ekskardinira se iz svoje partikularne Crkve.

Dakle, treba reći da postoji inkardinacija koja je izvedena *ipso iure* – po samom pravu – što je predviđeno u kan. 268. Inkardinacija *ipso iure* postiže se bilo nakon vremena od pet godina bilo zakonskim prelaskom u neku ustanovu posvećenog života ili družbu apostolskoga života.

Što se tiče izvedene inkardinacije nakon isteka vremena, ona je predviđena kan. 268 § 1 i odnosi se na slučajeve kada neki klerik koji ostaje inkardiniran u svoju partikularnu Crkvu, zakonito prelazi s dopuštanjem vlastitog biskupa u neku drugu Crkvu zbog služenja. Ta inkardinacija u novu Crkvu može se ostvariti uz sljedeće uvjete, zakonodavac upotrebljava uvjetnu česticu “si” ako.²⁴

²² *Ecclesiae Sanctae* (dalje: ES), I, 3 § 5; Sveta kongregacija za klerike (sve do 31. 12. 1967.), *Postquam Apostoli*, 25. 3. 1980. (dalje: PA), br. 31.

²³ Zakonik iz 1917. kan. 115, 558; SCConc, *Rješenje*, 15. srpnja 1933. (AAS 26 [1934] 234-236).

²⁴ Kan. 39: “Uvjeti u upravnom aktu samo se tada smatraju dodatnim za valjanost kada su izrečeni riječima: *si- ako, nisi-osim ako, dumodo-samo ako.*”

- ako je nekom kleriku isteklo pet godina zakonitog boravka u nekoj novoj Crkvi;

- ako klerik napismeno očituje svoju volju biskupu *ad quem* i biskupu *a quo*;

- ako nijedan od dva biskupa nije napismeno izrazio svoje protivljenje u roku od četiri mjeseca pošto su primili pismo, ili pošto je isteklo pet godina zakonitog boravka u nekoj Crkvi.

Ova vrsta inkardinacije predviđena je u *motu proprio* pape Pavla VI. *Ecclesiae Sanctae* I, 3 § 5, a Zakonik ju je prihvatio i uvrstio u rečeni kanon. Ona je također bila i predmetom doktrinarnih rasprava od strane Vrhovnog sudišta Apostolske signature koji je ovu vrstu inkardinacije nazvao "prešutnom." Sud Apostolske signature donio je konačnu presudu u slučaju.²⁵ Ta presuda služi kao uzorak ili primjer u ovom slučaju.

Izvedena inkardinacija primanjem u ustanovu posvećenoga života ili u družbu apostolskoga života predviđena je u kan. 268 § 2 i odnosi se na klerike koji prelaze iz neke partikularne Crkve u rečene ustanove. Konačno pritjelovljenje u ustanovu prema odredbi kan. 266 § 2 proizvodi inkardinaciju u ustanovu i ekskardinaciju iz vlastite partikularne Crkve (kada je riječ o svjetovnom kleriku koji želi biti član neke UPŽ). Ovome se mora još pridodati odredba kan. 693: Kada je riječ o kleriku članu UPŽ koji napušta dotičnu UPŽ, onda vrijedi propis o davanju dopuštenja da je napusti. "Ako je član klerik, dopuštenje se ne daje prije nego nađe biskupa koji će ga inkardinirati u biskupiju ili barem primiti na provjeru. Ako bude primljen na provjeru, kad prođe pet godina, inkardinira se u biskupiju po samom pravu, osim ako ga biskup odbije."

Te činjenice bi mjerodavni viši poglavari trebali znati. Prijelaz klerika iz jedne partikularne Crkve ili iz neke redovničke zajednice ili obratno događa se često. Zato smatramo da je o ovome predmetu trebalo i na hrvatskom jeziku barem nešto progovoriti, što u ovome članku i činimo. Ovdje se može čak govoriti i o poštivanju ljudske osobe klerika; naime, ako je u savjesti uvidio da mu neka druga crkvena ustanova bolje odgovara kao osobi, zašto ne bi prešao u tu ustanovu. Na takve slučajeve ne bi trebalo gledati s dozom prezira. Ovdje je bitna osoba klerika i njegova želja da pastoralno radi u nekoj crkvenoj strukturi koja mu više odgovara,

²⁵ SUPREMUM SIGNATURAE APOSTOLICAE TRIBUNAL, Sententia definitiva *Incardinatus erat*, Prot. N. 9375/77 C. A. Miamien. Incardinationis (Rev. Antonius X-S. Congregatio pro Clericis), 27. lipnja. 1978., u: *Communicationes*, 10 (1978), str. 152-158.

ili kojoj su pastoralni radnici ili drugi crkveni službenici potrebni. Dijecezanski biskupi i viši redovnički poglavari trebali bi u ovakvim slučajevima postupati po pravu, izbjegavajući vrbovanje klerika za svoju partikularnu Crkvu ili ustanovu posvećenoga života. Prijelaz klerika iz jedne crkvene ustanove u drugu nije isto što i prijelaz igrača iz jedne momčadi u drugu, koji se uglavnom događa radi materijalnih razloga. Klerik treba ljubiti nadasve onu crkvenu strukturu u koju je najprije bio inkardiniran. Treba imati na umu također i ono što je prva dijeceza ili redovnička zajednica u njega uložila, npr. brigom oko odgoja i obrazovanja. Ovdje se traži i ono elementarno poštenje prema onom koji mu je najviše pomogao da uopće bude klerik. Koliko mi je poznato, na tu se činjenicu malo obaziru oni koji, rekli bismo, gotove klerike primaju u svoje partikularne Crkve ili ustanove posvećenoga života.

U slučaju prijelaza iz jedne ustanove posvećenoga života u drugu, treba opsluživati kanone: 684 i 685. te određene konkretne Konstitucije ustanove posvećenoga života. Isto tako treba opsluživati kan. 693. kada je riječ o izlasku redovnika s doživotnim zavjetima iz ustanove posvećenoga života. Poseban je slučaj kada iz ustanove posvećenoga života izađe neki klerik kojemu ostaju još obveze što proizlaze iz svetoga reda prezbiterata. Nad takvim slučajevima mjerodavna je Kongregacija za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života. Treba imati na pameti da, iako je takav svećenik-redovnik oslobođen od zavjeta, prava i obveza koje je imao u svojoj ustanovi, on ne smije vršiti svete redove sve dok ne nađe kojega biskupa koji će ga primiti u svoju dijecezu ili mu barem dati da može vršiti svete redove gdje treba vršiti sve ono što u takvom slučaju treba vršiti prema pravnim propisima.²⁶

5. UVJETOVANA INKARDINACIJA “AD LICEITATEM”

*Can. 269 – Ad incardinationem clerici Episcopus dioecesanus ne deveniat nisi:*²⁷

1° *necessitas aut utilitas suae Ecclesiae particularis id exigat, et salvis iuris praescriptis honestam sustentationem clericorum respicientibus;*

2° *ex legitimo documento sibi constiterit de concessa excardinatione, et habuerit praeterea ab Episcopo dioecesano excardinanti,*

²⁶ Usp. *Prontuario del segretario provinciale per gli affari da trattare presso la Procuratura Generale dell'Ordine*, Roma, 2000., str. 65-71.

²⁷ Zakonik iz 1917., kan. 11.

sub secreto si opus sit, de clerici vita, moribus ac studiis opportuna testimonia;

3° clericus eidem Episcopo dioecesano scripto declaraverit se novae Ecclesiae particularis servitio velle addici ad normam iuris.

Kan. 269 - Neka dijecezanski biskup ne pristupa k inkardinaciji klerika osim ako:

1° to zahtijeva potreba ili korist njegove partikularne Crkve i uz poštovanje pravnih propisa koji se odnose na dolično uzdržavanje klerika;

2° iz zakonite isprave utvrdi da je ekskardinacija dana i ako, osim toga, od dijecezanskog biskupa koji je ekskardinirao ima, ako je potrebno pod tajnu, prikladna svjedočanstva o životu, ćudoređu i studiju klerika;

3° klerik istom dijecezanskom biskupu napismeno izjavi da se želi posvetiti služenju nove partikularne Crkve prema pravnoj odredbi.

Izvedena inkardinacija primanjem u ustanovu posvećenoga života ili u družbu apostolskoga života predviđena je kan. 268 § 2, a odnosi se na klerike koji prelaze iz neke partikularne Crkve u rečene ustanove. Konačno pritjelovljenje u ustanovu prema odredbi kan. 266 § 2 proizvodi inkardinaciju u ustanovu i ekskardinaciju iz vlastite partikularne Crkve. Ovome se mora još pridodati odredba kan. 693: "Ako je član klerik, dopuštenje se ne daje prije nego nađe biskupa koji će ga inkardinirati u biskupiju ili barem primiti na provjeru. Ako bude primljen na provjeru, kad prođe pet godina, inkardinira se u biskupiju po samom pravu, osim ako ga biskup odbije."

6. UVJETOVANA EKSKARDINACIJA

Can. 270 - Excardinatio licite concedi potest iustis tantum de causis, quales sunt Ecclesiae utilitas aut bonum ipsius clerici; denegari autem non potest nisi exstantibus gravibus causis; licet tamen clerico, qui se gravatum censuerit et Episcopum receptorem invenerit, contra decisionem recurrere.²⁸

Kan. 270 - Ekskardinacija se može dopušteno dati samo ako ima opravdanih razloga, kao što su korist Crkve ili dobrobit samoga klerika; ali se ne može uskratiti, osim ako ima važnih razloga; dopušteno je ipak kleriku, koji se smatra oštećenim, a

²⁸ PO 10.

nađe biskupa koji će ga primiti, protiv rješenja uložiti utok.

Odmah treba kazati da se za dopuštenje ekskardinacije traži "pravi uzrok"; za nedopuštanje traži se "teški razlog" i ona se daje "zbog opravdanoga razloga", ali se "ne može uskratiti, ako nema važnih razloga".

Uvjeti za ishođenje dopuštene ekskardinacije navedeni su u kan. 270, kojim se jasno ističe da je zakonodavac sklon ekskardinaciji, posebno, ako je to radi koristi Crkve i dobrobiti samoga klerika. Dakle, dva su uvjeta i oba su izložena u odredbi; oni tvore opravdani razlog.

Čini nam se da zakonodavac u kan. 270 inzistira na tome kako je ekskardinacija posebno pravo klerika, ali uvijek pod uvjetima i u okvirima koje pretpostavlja bilo koji subjektivni razlog utemeljen na zakonu. Da je riječ o osobnom pravu klerika, potkrijepljeno je i činjenicom što zakonodavac:

da bi dopustio ekskardinaciju traži *opravdani razlog* (*licite concedi potest iustis de causis*);

dok za uskraćivanje ekskardinacije traži *važni razlog* (*denegari autem non potest nisi exstantibus gravibus causis*).

Zakonodavac dopušta kleriku koji bi se smatrao oštećenim, da nađe biskupa koji će ga primiti te da protiv negativnog rješenja uloži utok. Utok protiv negativnog i nezakonitog rješenja može se uložiti prema odredbi kan. 1732 o utocima protiv pojedinačnih upravnih akata dijecezanskog biskupa, koji se izdaju na izvanjskom području izvan suđenja.

7. PRELAZAK KLERIKA U DRUGU PARTIKULARNU CRKUVU

*Can. 271 - § 1. Extra casum verae necessitatis Ecclesiae particularis propriae, Episcopus dioecesanus ne deneget licentiam transmigrandi clericis, quos paratos sciat atque aptos aestimet qui regiones petant gravi cleri inopia laborantes, ibidem sacrum ministerium peracturi; prospiciat vero ut per conventionem scriptam cum Episcopo dioecese ano loci, quem petunt, iura et officia eorundem clericorum stabiliantur.*²⁹

§ 2. Episcopus dioecesanus licentiam ad aliam Ecclesiam particularem transmigrandi concedere potest suis clericis ad tempus praefinitum, etiam pluries renovandum, ita tamen ut iidem

²⁹ PO 10; ES 1, 3 § 2; PA 26, 27.

clerici propriae Ecclesiae particulari incardinati manean, atque in eandem redeuntes omnibus gaudeant iuribus, quae haberent si in ea sacro ministerio addicti fuissent.³⁰

§ 3. Clericus qui legitime in aliam Ecclesiam particularem transierit propriae Ecclesiae manens incardinatus, a proprio Episcopo dioecesano iusta de causa revocari potest, dummodo serventur conventiones cum altero Episcopo initae atque naturalis aequitas; pariter, iisdem condicionibus servatis, Episcopus dioecesanus alterius Ecclesiae particularis iusta de causa poterit eidem clerico licentiam ulterioris commorationis in suo territorio denegare.³¹

Kan. 271 - § 1. Izvan slučajeva prave potrebe svoje partikularne Crkve neka dijecezanski biskup ne uskrati dopuštenje prelaska klericima za koje zna da su spremni i koje smatra prikladnima, a mole da idu u krajeve u kojima vlada velika nestašica klera da ondje obavljaju svetu službu; neka se ipak pobrine da se pisanim ugovorom s dijecezanskim biskupom mjesta koje mole utvrde prava i dužnosti tih klerika.

§ 2. Dijecezanski biskup može svojim klericima dati dopuštenje da prijeđu u drugu partikularnu Crkvu na određeno vrijeme, i više je puta obnavljati, ipak tako da ti klerici ostaju inkardinirani u svoju partikularnu Crkvu te da, pošto se vrate u nju, uživaju ista prava koja bi imali da su se u njoj bili posvetili svetoj službi.

§ 3. Klerika koji zakonito prijeđe u drugu partikularnu Crkvu a ostane inkardiniran u svoju Crkvu može njegov dijecezanski biskup zbog opravdana razloga pozvati natrag, samo ako se obdržavaju ugovori sklopljeni s drugim biskupom i naravna pravičnost; jednako tako, obdržavajući iste uvjete, dijecezanski biskup druge partikularne Crkve može zbog opravdanog razloga istom kleriku uskratiti dopuštenje da duže boravi na njegovu području.

Kan. 271. sam po sebi ne obrađuje poseban oblik inkardinacije-ekskardinacije. Doista, ovdje se uređuje prelazak, koji se u svojoj biti razlikuje od ekskardinacije i inkardinacije koja ga zahtijeva. Prelazak postoji u slučaju kada klerik koji ostaje inkardiniran u svoju partikularnu Crkvu, uz dopuštenje dijecezanskog biskupa *a quo* i prethodnog prihvaćanja biskupa *ad quem*, dobiva boravište ili prebivalište u drugoj biskupiji zbog obavljanja službe zbog koje je pozvan.

³⁰ ESI, 3 § 4; PA 28, 30.

³¹ Zakonik iz 1917., kan. 144.

8. EKSKARDINACIJU I INKARDINACIJU NE MOŽE DATI DIJECEZANSKI
UPRAVITELJ OSIM UZ ODREĐENE UVJETE

Can. 272 - Excardinationem et incardinationem, itemque licentiam ad aliam Ecclesiam particularem transmigrandi concedere nequit Administrator dioecesanus, nisi post annum a vacatione sedis episcopalis, et cum consensu collegii consultorum.³²

Kan. 272 - Ekskardinaciju i inkardinaciju, isto tako i dopuštenje da se prijede u drugu partikularnu Crkvu, ne može dati dijecezanski upravitelj, osim pošto istekne godina dana otkad je ostala prazna biskupska stolica i s pristankom zbora savjetnika.

Kan. 272 određuje nadležnosti dijecezanskog upravitelja kod inkardinacije, ekskardinacije i zakonitog prelaska gdje određuje opća načela i donosi jednak izuzetak.

Opće načelo jest sljedeće: samo dijecezanski biskup može dopustiti ekskardinaciju, inkardinaciju i zakoniti prelazak svojih klerika, zbog čega dijecezanski upravitelj, koji privremeno upravlja biskupijom (usp. kan. 428 § 2), ne može dati ekskardinaciju, inkardinaciju i zakoniti prelazak za klerike neke Crkve čija je biskupska stolica prazna; to nije dopušteno kan. 272, prema kan. 428 § 1, po kojemu *sede vacante, nihil innovetur*.

Izuzetak, također predviđen odredbom kan. 272, dopušta upravitelju ekskardinaciju, inkardinaciju i dopuštenje pod sljedećim uvjetima:

a) da je istekla godina dana otkad je ostala prazna biskupska stolica;

b) dijecezanski upravitelj mora zatražiti i dobiti pristanak zbora savjetnika.

Oba spomenuta uvjeta moraju se poštivati zajedno (povezano), i to radi valjanosti i dopuštenosti dopuštenja.

ZAKLJUČAK

U ovom radu smo pravno-egzegetskom metodom obradili drevni crkveni institut inkardinacije-ekskardinacije (upis ili ispis) klerika što je s nekim izmjenama prihvatio zakonodavac i u važećem Zakoniku iz 1983. godine u kan. 265-272. Najprije smo donijeli kratak povijesni osvrt instituta inkardinacije. I prema

³² Zakonik iz 1917., kan. 113.

Zakoniku iz 1983. u Crkvi je izričito zabranjeno postojanje klerika bez “poglavara” ili lotalica. Klerik postaje primanjem svetog reda đakonata i time se upisuje u neku partikularnu Crkvu ili neku od Crkve odobrenu ustanovu koja može, uz određene zakonske uvjete, nekoga klerika upisati u ustanovu. Zato je zakonodavac u zakoniku iz 1983. donio precizne odredbe o formalnoj i posljedičnoj inkardinaciji, o inkardinaciji *ipso iure* te o uvjetovanoj inkardinaciji. U povijesti Crkve, posebno u prvom tisućljeću bio je zabranjen prijelaz iz jedne partikularne Crkve u drugu. U drugom tisućljeću sve do II. vatikanskoga sabora bilo je vrlo teško prijeći, a onda je s II. vatikanskim saborom nastupilo razdoblje lakšeg prijelaza iz jedne partikularne Crkve u drugu, ali, razumije se, uz točno predviđene zakonske odredbe, koje se u naše vrijeme opravdavaju pastoralnim razlozima, npr. radi pomoći partikularnim Crkvama koje oskudijevaju brojem klerika. Istini za volju, i kad se klerik prvenstveno redi za određenu partikularnu Crkvu ili neku drugu strukturu u kojoj je dopušteno upisati klerika, ipak se danas klerici trebaju osjećati više “katolički”, tj. klerici bi se trebali brinuti također i za opću Crkvu, te bi im se time lakše omogućio prijelaz u potrebniju partikularnu Crkvu, tj. onu koja nema dovoljno klerika koji se posvećuju radu u dotičnoj partikularnoj Crkvi. Na kraju smo upozorili na zakonsku odredbu prema kojoj dijecezanski upravitelj može dati nekom kleriku inkardinaciju samo uz određene uvjete.

REGISTRATION OF CLERICS OR INCARDINATION

Summary

In this work we have treated, by the legal-exegetic method, the ancient church Institute of Incardination-Excardination of Clerics, which was also accepted by the legislator, with some changing, in the existing Code from 1983, in Canons 265-272, having in mind the Church legislation throughout history as well as the II Vatican Council regulation expressed in the Decree *Presbyterorum Ordinis*, No 10. First, a brief historical overview on the institute of incardination is presented. As it is expressly forbidden in the Church to have the clerics without a “head” or to have freelancers, the legislator brought precise regulations on formal and consequential incardination, on the incardination “*ipso iure*” and on the conditioned incardination. After the II Vatican

Council it has become easier for the clerics to pass from one local Church to another, with strictly listed legal regulations, justified by pastoral reasons especially due to the lack of clericals in some local Churches where clericals should predominantly care for the Universal Church. In the end we pointed at the legal regulation according to which the diocesan superior cannot give incardination to a cleric except on some, legally provided, conditions.

Key words: cleric, freelancer, incardination, excardination, local Church.